

Kokemusasiantuntija: Panda

Mun nimi on Panda Eriksson. Olen muunsukupuolinen ja olen käynyt Suomessa sukupuolenkorjausprosessin läpi. Kun lähdin prosessiin, niin se tietysti alkoi, niin kuin kaikilla alkaa, siitä, että piti hakeutua lääkäriin, jotta saisi lähetteen sukupuolenkorjauspoliklinikalle. Minulle se oli aika pelottava kokemus ihan alusta asti. Tämä oli ennen sitä aikaa, kun muunsukupuolisuus oli yleisesti tiedossa oleva sana Suomessa ja pelkäsin hyvin paljon sitä, että kun haen sen lähetteen, niin siinä tulee ongelmia. En uskaltanut oikeastaan suunnitella sitä hirveästi vaan eräänä päivänä minä vaan löysin itseni yksityisen sairaalan aulatilasta. Minulla oli odotusnumero kädessä ja tajusin että okei, näköjään nyt sitten ollaan valmiita tähän.

Pääsin lääkäriin ja lääkäri oli oikeastaan hyvin hämmentynyt. Siinä kävi hyvin nopeasti hyvin selväksi, että tämä ei ole asia, joka olisi käyty läpi lääkärikoulutuksessa, vaan minun piti oikeastaan aika alusta lähtien selittää, että mistä oli kyse ja mitä minä tarvitsin ja että miten kirjoitetaan lähete tällaiselle yksikölle. Sain sitten kaupan päälle korvatutkimuksen, kun lääkäri hämmentyneenä ei oikeastaan tiennyt mitä tehdä. Kuten hoitoasetuksemmekin edellyttää, sain sen lähetteen sieltä mukaani ja sitten se oli menoa.

Kun ensimmäisen kerran saavuin transpolille, niin vastassa oli sosiaalityöntekijä, joka oli hyvin kohtelias ja avulias. Hän tuntui ymmärtävän myös sitä, kun sanoin tai kuvailin sukupuoltani binäärin ulkopuolella. Esimerkiksi siinä kohdassa, kun kysymyslomakkeissa piti merkitä oma sukupuoli janalle, me nauroimme yhdessä sitä, että en pysty merkitsemään tätä mihinkään tiettyyn pisteeseen. Olin kuullut aika paljon kauhutarinoita siitä, miten muunsukupuolisille käy, kun tulevat transpolille. Tämä oli tosiaan verrattain aika kauan aikaa sitten ja havauduin kyllä siihen, että minulta vaadittiin taitoa ja tietoa ilmaista omat kokemukseni hyvin yksityiskohtaisella tasolla. Mutta onneksi se oli myös sellainen asia, joka oli ollut aiheena myös hoitohenkilökuntaan kuuluvilla, joten hiljalleen kun käytiin sitä prosessia ensin sosiaalityöntekijän ja sitten sairaanhoitajan kanssa, nämä sanat alkoivat istua paremmin myös omaan suuhuni. En oikeastaan kokenut, että se olisi ollut ongelma sen jälkeen, kun olin selittänyt omia kokemuksiani. Sairaanhoitajan luona käytiin taas erilaisia lomakkeita. Henkilöhistoriaa, suhdehistoriaa ja perhehistoriaa. Tämä oli ehkä se osuus, joka tuntui haasteelliselta siinä mielessä, että puhuttiin loppupeleissä aika yksityisyyden sisälle menevistä asioista. Puhuttiin suhteista, seksistä ja perheestä. Siinä oli ekstra tärkeää se, että omaa sukupuolta tai kokemusta ei kyseenalaistettu, vaan oli mahdollisuus ilmaista itseään juuri sillä tavalla, kuin halusi. Sittemmin psykologin vastaanotolla käytiin taas tätä sanaleikkiasiaa läpi ja kun tuli vihdoin psykiatrin ja sitten hoitoneuvottelun aika, niin myös oma sukupuoleni oli vakiintunut jonkin verran. Oli turvallisempi olo itsessään ja oli sellainen olo, että olen myös valmis siihen prosessiin, joka oli sitten diagnosointivaiheen jälkeen tulossa.

Harrastin hyvin aktiivisesti laulua, pien-ensemble -laulua ja kuorolaulua jopa kuusi kertaa viikossa ennen prosessia ja olin todella iloinen, että tämä otettiin huomioon niin, että sain lähetteen foniatrille hyvin varhaisessa vaiheessa jo ennen diagnoosin saantia. Siinä koin taas tärkeänä sen, että itse tiesin, mitä haluan. Osasin pyytää ja sanoa mikä huoletti.

Kun tuli hoitoneuvottelun aika, tiimissä oli vielä jonkin verran hämmennystä tai pohdintaa sukupuoli-identiteetistäni. Ehkä siksi, että se ei mahtunut binääriin, eikä mahdu edelleenkään. Koin itse, että etenkin lääkärin kanssa oli hyvin mahdollista käydä avointa keskustelua. Tuntui tosi tärkeältä, että siinä kohdassa oikeasti kuunneltiin minua ja omia ajatuksiani siitä, mitä koen tarvitsevani. Olin aluksi huolissani siitä, että nuoruusiän masennustaustani olisi asia, joka kääntyisi minua vastaan siinä prosessissa. Olen monta kertaa jälkeenpäin vielä keskustellut transpolin hoitohenkilökunnan kanssa, ja siellä pidetään tärkeämpänä sitä, että on sitoutunut omaan hyvinvointiin ja esimerkiksi omaan

hoitoon sekä tukikäynteihin. Oma mielenterveystaustani ei siinä kohdassa tullut missään vaiheessa esteeksi, mutta se on tietysti sellainen asia, joka mietityttää. Kannustaisin oikeastaan kaikkia ottamaan sen avoimesti puheeksi ennemmin, kuin että yrittää kikkailla itsensä siitä ulos jollakin tavalla.

Varsinaisen hoitoneuvottelun jälkeen lähdin hormonipolille. Myös siellä ollaan hyvin totuttuja ottamaan vastaan transsukupuolisia, muunsukupuolisia ja ylipäänsä sukupuolivähemmistöspektrille asettuvia henkilöitä. Tuntui toki oudolta ja jopa vähän ahdistavalta istua välillä samassa odotustilassa itkevien pariskuntien kanssa, jotka esimerkiksi yrittivät hankkia lasta siinä onnistumatta. Itse olin kuitenkin aika erilaisessa tilanteessa. Loppupeleissä on ollut todella arvokasta, että transpoli ja hormonipoli toimivat niin hyvin yhteistyössä, että ei joudu mihinkään ihan eri paikkaan hoitoon, vaan kaikki ovat yleensä aika selvillä siitä, mitä siinä tapahtuu. Sen jälkeen on myös mahdollista hakeutua muihin hoitoihin, eli diagnoosin jälkeen tuli niin sanottu tosielämän koe, jonka jälkeen kävin sitten toisen paikkakunnan transpolilla saamassa toisen lausunnon, ja sen jälkeen oli myös juridinen sukupuolenkorjaus mahdollinen. Se on loppupeleissä todella monimutkainen systeemi, sitä ei käy kieltäminen, mutta niin kauan, kun tämä on se järjestelmä mitä noudatamme, on erityisen tärkeää, että pystyy luottamaan hoitohenkilökuntaan ja että uskaltaa puhua avoimesti ja rehellisesti omista kokemuksistaan.

Koin itse, että oma avoimuus ja pohdinta oli minulle henkilökohtaisesti hyväksi. Minusta oli tärkeää, että hakeutuessani transpoliin hoitoihin tiesin suunnilleen, mitkä ne omat tarpeet ja kipukohdat olivat. Koen monen ystävän hoitoprosessia seuranneena haasteelliseksi sen, että ajatellaan, että transpolille lähdetään pohtimaan omaa identiteettiään. Silloin ollaan ehkä harvemmin valmiita vastaamaan niihin kysymyksiin, mitä väkisin tulee vastaan. En itse kokenut tarpeelliseksi käydä esimerkiksi tukikäynneillä tai jutella asiasta muiden tahojen — psykologien tai esimerkiksi järjestöpuolen toimijoiden — kanssa ennen hakeutumista prosessiin. Minusta tuntuu, että siinä on aika väistämättä jonkinlainen pettymys edessä, jos transpolille hakeutuu pelkästään juttelemaan omasta identiteetistään. Kannatan hyvin vahvasti ja suosittelen ihmisille, että he hakeutuvat ensin muihin tukiprosesseihin, juttelevat vertaisfoorumeilla, psykologisen hoitokontaktin tai esimerkiksi sukupuolesta ymmärtävien lääkäreiden tai järjestötyöntekijöiden kanssa, koska se on aika rankka prosessi ja siinä missä koen sen hyvin tarpeellisena monelle ihmiselle, niin ei kukaan oikeastaan halua, että sinne mennään niin sanotusti turhaan pettymään. Itsensä jollakin tavalla tunteminen siinä kohtaa, kun hakeutuu hoitoon varmasti helpottaa transpoli-matkaa sille henkilölle itselleen.